

V ý r o č n í z p r á v a

Dětský domov se školou,
základní škola a školní jídelna
Hamr na Jezeře

za školní rok

1.9.2015 - 31.8. 2016

I. Výroční zpráva
Základní škola Hamr na Jezeře
Zprávy jednotlivých úseků DDŠ

zpracoval : Mgr.Václav Konopiský, ředitel

Obsah:

I. Výroční zpráva DDŠ Hamr na Jezeře

1. Charakteristika zařízení

základní charakteristika DDŠ
adresář, kontakty
kapacita
personální a ekonomické zajištění provozu

2. Zprávy jednotlivých úseků činnosti

- zpráva sociálního úseku
- zpráva zdravotnice
- stravovací provoz

3. Základní škola

organizace školy
hodnocení škol.roku
kvalifikace učitelů, vzdělávání

4. Výchovná činnost DDŠ

personální zajištění
rozdělení rodinných skupin, ubytování dětí
výchovná činnost, přehled akcí

5. Zpráva etopeda

6. Kontroly a inspekce

kontrolní činnost DDŠ
kontroly a inspekce ve škol.roce 2015/16

7. Závěrečné hodnocení

1. Charakteristika zařízení

Dětský domov se školou v Hamru na Jezeře je státní školské zařízení pro realizaci ústavní výchovy. Jeho zřizovatelem je MŠMT ČR. Zařízení vzniklo dne 1.9.1967, je příspěvkovou organizací s právní subjektivitou s maximální koedukovanou kapacitou 48 dětí.

Součástí DDS je Základní škola, kam dochází většina z umístěných dětí. Ve výjimečných případech dojíždí děti do jiné školy či učiliště v nejbližším okolí.

DDS spravuje majetek skládající se ze tří internátů, školy a jedné správní budovy, kde se nachází i kuchyň s jídelnou. V roce 2012 byla uvedena do provozu nová školní budova s přilehlým sportovním hřištěm. Po kompletní rekonstrukci bývalé školní budovy na ubytovnu byl v roce 2015 uveden objekt do užívání jedné rodinné skupině. DDS má v bezplatném nájmu hřiště obce.

adresář, kontakty :

Dětský domov se školou, 471 28 Hamr na Jezeře, Školní 89

Tel.: 487 851 808, 487 829 670 ředitel, 487 829 676 sociální úsek

duv_hamr@volny.cz, www.volny.cz/dvu_hamr

kapacita :

Dětský domov se školou	48 lůžek
Základní škola	48 žáků
Školní jídelna	130 jídel
Výchova	6 rodinných skupin

personální a ekonomické zajištění provozu k 31.8.2016 :

<i>zaměstnanci :</i>	ředitel, ved. školy, učitelé	:	8
	ved. vychovatel, vychovatelé, etoped	:	16
	asistent pedagoga	:	10

.....
celkem pedagog. zaměstnanců : 34

provozní zaměstnanci	:	6
stravovací provoz	:	3

.....
celkem nepedagog. zaměstnanců : 9

Celkem zaměstnanců : 43

<u>Nově přijato :</u>	3 zaměstnanci
z toho pedagogických :	2
<u>Odešlo :</u>	2 zaměstnanci
Z toho pedagogických :	1

Od 1.9.2016 je do DDS přijat jeden pedagogický pracovník.

Přepočtený počet zaměstnanců k 31.8.2016 : 42,7

Vedlejší hospodářská činnost je vyhodnocována podle účetních období, tj. za kalendářní rok. Podrobnější rozpracování je ve Výroční zprávě o hospodaření. DDŠ má i vedlejší hospodářskou činnost, která spočívá v ubytování a stravování v letních měsících. **Výroční zpráva o hospodaření DDŠ Hamr na Jezeře za kalendářní rok 2015 byla odeslána na MŠMT.**

Majetek, který zařízení využívá ke své činnosti:

- budovy : Rachmanka (č.p.89), Zuzana (č.p.79), Berta (č.p.77), Šárka (č.p.76), Škola (č.p.49)
- hřiště v majetku obce : v bezplatném nájmu
- vozidla : Škoda Octavia (12), Š.Rapid (16), VW minibus (04), Ford minibus (10).

2. Zprávy jednotlivých úseků činnosti

Podrobné zprávy za období od 1.9.2015 do 31.8.2016 jsou uloženy u ředitele a vedoucích zaměstnanců.

➤ zpráva sociálního úseku (Pražáková Hana)

Do DDŠ bylo přijato za školní rok **2015/2016 (1.9.2015 - 31.8.2016) 19 dětí**, od počátku vzniku DDŠ do 31.8.2016 **prošlo evidencí celkem 1236 dětí.**

Za uplynulé období byly vyřazeny z evidence DDŠ 22 děti, z toho:

Do VÚ	12
Zrušení ÚV	6
Nenařizení ÚV	3
Zletilostí	1
Do DD	0
Úmrtí	0
DDŠ	0
Integrované centr.	0

Od 1.9.2015 - 31.8.2016 jsme přijali dle soudního rozhodnutí děti s:

předběžným opatřením	9
ústavní výchovou	10
ochrannou výchovou	0

Děti umístěné dle délky pobytu:

Do 6 měsíců:	10
Do 12 měsíců:	6

Do 2 let: 16
Do 4 let: 11
Do 6 let: 3

Útěky ze zařízení za sledované období:

Počet útěků : 25 z toho 10 chlapců, 15 dívek
Počet útekářů : 14 z toho 7 chlapců, 7 dívek
Frekvence útěků :
Dlouhodobé útěky (více jak 3 měsíce) : 0

Príspevek dle zák.č. 109/2002 Sb. a soc. dávka přídavek na dítě

Období	Předpis	Platby	Vratky	Dlužná částka
1.9. - 31.12.2015	132.695,-	156.981,-	49.675,-	
1.1. - 31.8. 2016	182.959,-	310.999,-	114.338,-	156.616,-
Celkem	315.654,-	467.980,-	164.013,-	164.485,-

Dluhy na příspěvku za úhradu péče poskytované dítěti

Ke dni 31.8. 2016 byl dluh na příspěvku ve výši 164.485,- Kč.

Při příjmu nového dítěte žádáme příslušné úřady práce o výplatu PnD (umožňuje zákon). Během měsíce října proběhne vyúčtování přeplatků PnD u dětí, které trávily prázdniny ve svých rodinách.

Jednou ročně je rodičům zaslán formulář na potvrzení příjmů. S příchodem každého nového dítěte je s rodiči nebo zákonnými zástupci zahájeno správní řízení ve věci stanovení příspěvku na úhradu nákladů na péči poskytovanou dítěti v DDŠ Hamr na Jezeře. Ne všichni rodiče plní svou povinnost oznamovat veškeré změny, které by mohly vést ke změnám v rozhodnutích. Proto spolupracujeme s kurátory, kteří nám pomáhají s aktualizací příjmů rodin. Vstříc nám vycházejí i některé Úřady práce.

Sociální úsek se také zabývá řízením o vydání prvního občanského průkazu pro děti, které dovršily 15 let. Od ledna 2012 došlo k některým změnám ve vydávání OP. Občanské průkazy jezdíme s dětmi vyřizovat do České Lípy. Pokud je dobrá spolupráce s rodinou, některé děti si vyřídí občanský průkaz při pobytu doma. Vždy čekáme, až dítě dovrší věku 15-ti let, protože pak není nutný souhlas zákonného zástupce. Celkem bylo za uplynulé období vyřízeno 12 občanských průkazů.

V uplynulém školním roce jsme zaznamenali vyšší počet útěků než v roce předešlém. Jedná se o krátkodobé útěky. Spolupráce se soudy zůstává i nadále na velice dobré úrovni, co se týče prodlužování předběžných opatření a následném nařízení ústavní výchovy.

Ke dni 31.8.2016 je v evidenčním stavu celkem 46 dětí, z toho 10 dětí má povolený pobyt mimo zařízení u rodičů.

➤ **zpráva zdravotnice** (Horáčková Nad'a)

Naše zařízení má uzavřenou smlouvu o léčebné a preventivní péči s dětským lékařem MUDr.Pavlem Gotvaldem, Stráž pod Ralskem a s dětským stomatologem MUDr.Ilonou Tulisovou, Stráž pod Ralskem. Závodním lékařem je MUDr.Klimša - Mediclinic a.s. ordinující ve Stráži p/R.

U nově přichozích dětí provede dětský lékař vstupní prohlídku a dále naordinuje případnou léčbu nebo vyšetření. Toto zajišťuje a sjednává zdravotní sestra DDS, která také vede a doplňuje zdravotní dokumentaci.

2x ročně je prováděna preventivní stomatologická prohlídka a následné ošetření chrupu.Preventivní prohlídka dětským lékařem je prováděna 1x za 2 roky.Je zajištěno povinné očkování dětí a vakcína Cervarix, která je aplikována se souhlasem rodičů.

V tomto školním roce byl zrak korigován brýlemi u 11 dětí. V dětské psychiatrické ambulanci bylo evidováno a medikováno 19 dětí, což je o 1 dítě méně než v minulém roce. Jedna dívka docházela na kontroly pro suicidální pokus doma u rodičů. Medikována nebyla. Děti přicházejí již se zavedenou psychiatrickou medikací. Naším zařízením nebylo žádné dítě, psychiatricky nemedikované, doporučeno na vyšetření k dětskému psychiatrovi.Dvěma dětem byla během roku medikace zrušena. Jednu dívku jsme byli nuceni krátkodobě umístit do DPL Liberec.

Hospitalizováno bylo 7 dětí s bolestmi břicha, s respiračními obtížemi a s kolapsy na psychickém podkladě. U jednoho dítěte byla prováděna ortodontická léčba, 1 dítě bylo vyšetřováno a evidováno pro nesestouplé varle, 2 děti s poruchami funkce štítné žlázy, 6 dětí docházelo pravidelně na kardiologická vyšetření, tři z nich se srdeční vadou. Jeden chlapec docházel do gastroenterologické poradny pro Celiakii a bylo nutné mu zajistit bezlepkovou stravu. 2 děti pravidelně navštěvovaly ortopeda a s tímto spojenou rehabilitaci. 2 děti byly evidovány a léčeny pro astma na alergologii.1 chlapec byl veden v urologické poradně pro nález krve v moči a dva opakovaně léčeni na ORL pro záněty středouší. Jedna dívka byla v pátém měsíci těhotenství přeřazena do VUM Černovice. U nás byla léčena pro epilepsii a neurologickou poruchu po operaci mozku.

Dále byly děti vyšetřovány u odborných lékařů v endokrinologické, traumatologické, nefrologické, kardiologické, alergologické, gastroenterologické ambulanci, na gynekologii, očním, chirurgii, kožním, ORL oddělení a u klinického psychologa.

Problémy máme jako každý rok s dodržováním hygieny, obzvláště péčí o chrup, který je dle lékařky u většiny nových dětí ve velmi špatném stavu.Letos bylo u tří dětí diagnostikováno až 13 zubních kazů. Rodiče často zanedbávají preventivní prohlídky a některé děti si nepamatují, že někdy byly u zubního lékaře. Důslednou kontrolou a nácvikem řádné zubní hygieny se péčí o chrup během roku daří zlepšovat. Děti často odmítají ošetření zubním lékařem, letos se nepodařilo přesvědčit k ošetření 3 děti. Některým musel být strach tlumen pomocí sedativ.

Pedikulózu zvládáme častými kontrolami a mechanickým odstraňováním. 100% stále nefungují ani drahé přípravky určené k její likvidaci. S tímto problémem se potýkáme celý rok, protože většina dětí navštěvuje rodiny téměř každý víkend.

Minimální program prevence zneužívání návykových látek se prolíná do všech složek výchovy, školy, sociálního i zdravotního úseku.

V tomto školním roce se prováděly po návratu z dovolenek namátkově testy na marihuanu s pozitivním výsledkem u 3 dětí. Zneužití jiných návykových látek nebylo řešeno. V letošním roce nebylo nutné žádat o pomoc K-centrum ani jinou příslušnou instituci.

V září 2015 proběhlo školení první pomoci se všemi zaměstnanci.

Školní úrazy byly v roce 2015-2016 evidovány 4 z toho 1 registrovaný a odškodněný.

Tento školní rok bylo uhrazeno za léky, brýle, zubní náhrady, testy na drogy a zdravotnický materiál 28 760,- Kč.

➤ **stravovací provoz** (Strnadová Vladimíra)

Stravovací provoz je zajišťován třemi zaměstnanci. Tuto skupinu tvoří vedoucí stravování, která zároveň plní funkci skladníka potravin a další dva kuchaři.

V průběhu školního roku nadále pokračovala vedlejší hospodářská činnost, jež je vyčíslena ve zprávě o hospodaření DDS. Zaměstnanci kuchyně jsou nadále povinni dodržovat nařízení vyhlášky č.137/04 a vyhl. č.147/98, tj. stanovení kritických bodů. Vaříme i diety, např. bezlepkovou.

Spotřeba potravin od 1.9.2015 do 31.8.2016 **583 892,- Kč**

Počty vydaných jídel včetně cizích strávníků :

	naše	cizí
Obědy	7 870	399
Večeře	5 687	350

3. Zpráva Základní školy

(vedoucí školy Mgr. Eva Krčmářová)

Zpráva zachycuje činnost Základní školy Hamr na Jezeře za školní rok 2015/16. Na vyučovacím procesu se podíleli vedoucí školy Mgr. Eva Krčmářová, třídní učitelé - Ing. Rudolf Pivovarčík, Mgr. Simona Polecová, Mgr. Miloslav Hlubuček, Mgr. Josef Kykal, Bc. Petra Boroschová dále ředitel DDS Mgr. Konopiský, etopedka Mgr. Ivana Krejbichová, na zkrácené úvazky Mgr. Olga Kostelencová a Klára Kunášová. V nezbytných případech, při nepřítomnosti učitele se na suplování podílely: Mgr. Olga Kostelencová a vychovatelka Klára Kunášová.

Do našeho zařízení jsou umísťovány děti s diagnostikovanými poruchami chování a učení. Většina dětí pochází z nestabilního rodinného prostředí. Pro školní výuku mají vytvořeny mnohdy nežádoucí návyky s různě velkými nedostatky

v základních školních znalostech a dovednostech, včetně negativního sociálního chování, mnohé z nich mají indikovanou psychiatrickou medikaci a jedna žákyně pobývala dlouhodobě v zahraničí. Vyučovací proces je proto velmi individualizovaný. Tato skutečnost je dána také skladbou žáků několika postupných ročníků v jedné třídě. Postřehy a doporučení jednotlivých učitelů se odrážejí v individuálním plánu rozvoje žáka (součást vedené dokumentace). V tomto školním roce byly v každé třídě zastoupeny vždy minimálně dva ročníky, ve třech případech: ZŠ I /Mgr.Polecová/ byli ve třídě žáci pěti ročníků /2.,3.,4.,5.ZŠ,4.ZŠPr/, a ve třídě ZŠ II /Mgr. Kykal/ žáci čtyř ročníků /5.,6.ZŠ,5.,6.ZŠPr/ a ve třídě ZŠ V /Ing.Pivovarcík/ žáci tří ročníků /7.,8.,9.ZŠPr/.

Školní rok byl zahájen v pěti třídách ZŠ, ve dvou z nich byly integrované děti ZŠ praktické /celkem 8/. Ke dni 1.9.2015 byl celkový počet žáků školy 34 (26 žáků ZŠ a 8 žáci ZŠPr). Ke dni 30.6.2016 bylo v ZŠ evidováno 43 žáků v pěti třídách+žákyně Markéta Toráková /8.roč.ZŠ t.č. vzdělávána ve VÚ Černovice/, z celkového počtu žáků bylo chlapců 28, dívek 15, nejmladšími dětmi byly - Kristián Pluta 2.ročník ZŠ, příchod 1.3. 2016 a Koloman Brom příchod 25.6.2015.

Školní výsledky a chování žáků byly v I.pololetí celkově na hranici průměru, pouze u jednotlivců podprůměrné. Celkem prospělo 37 žáků, 2 žáci neprospěli, nikdo nebyl nehodnocen. V chování byly výsledky následující: 34 žáků velmi dobré chování, 4 žáci chování neuspokojivé. Dva žáci byli ohodnoceni pochvalou třídního učitele za příkladný přístup ke školním povinnostem - Lukáš Pšenička a David Macko.

Prospěch a chování žáků byly ve II.pololetí zhruba na stejné úrovni jako v pololetí I., přibyli žáci s pochvalami, ale stoupl počet snížených známek z chování, 5 žáků bylo za své chování hodnoceno neuspokojivě, 3 žáci byli hodnoceni uspokojivě /nevhodné chování, neomluvené hodiny, 7 žáků třídní důtkou /chování, příprava do školy/, 2 žáci napomenutím třídního učitele. Ostatní žáci ukončili II. pololetí chováním velmi dobrým.

Za II. pol. bylo uděleno 5 pochval třídního učitele: David Opluštil (vzorné chování, příprava na vyučování), Dominik Červeň, Kristián Pluta, Adam Šebl, Petr Tancoš (všichni za svědomité plnění školních povinností).

Celkově prospělo 37 žáků, 1 žákyně neprospěla a nehodnocen byl 1 žák.

Mezi celkově nejlepší žáky, kteří v tomto školním roce prospěli s vyznamenáním patřili Kristián Pluta, Alex Emmerich, Tibor Badi a David Macko.

Hodnocení a organizace školního roku k 30.6.2016

Základní škola	5 tříd 2. - 9. postupný ročník
Integrovaní žáci ZŠPr	4.,5.,6.,7.,8.,9.roč. /celkem 10 žáků/

Pedagogičtí zaměstnanci

Učitelé třídní	5
Ostatní učitelé včetně ředitele	5 (1x 5 hod., 1x 15hod., 1x 4 hod., 1x5hod., 1x11hod.)
Výchovný poradce	1 hod. snížený úvazek

Učební osnovy a plány

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání /ŠVP ZV/

ŠVP ZV, Škola záchraného kruhu, č.j. 266/07 - 01 /1. - 9.roč. ZŠ/

ŠVP ZV, Škola záchraného kruhu, č.j. 266/07 -02 /1. - 9.roč ZŠPr/

Tematické plány pro výuku jednotlivých předmětů na ZŠ a třídách ZŠPr jsou zpracovávány jednotlivými učiteli, včetně „Plánu výchovného poradce“.

Žáci, kteří splnili povinnou školní docházku budou přemístěni koncem prázdnin do VÚM podle rozhodnutí diagnostických zařízení, některým dětem byla zrušena ÚV nebo umožněno přechodné umístění v rodině. Povinnou školní docházku ukončilo celkem 12 žáků. V novém školním roce bude 1 žák internátně v OU.

	ZŠ	žáci ZŠPr
Počet žáků	42	11
Počet tříd	4	1
Počet žáků s vyznamen.	2	2
Počet neprospěl. žáků	1	0
Počet nehodnocených žáků	0	1
2.st.z chování	3	0
3.st.z chování	3	2
Počet opravných zkoušek	0	0

Kvalifikace zaměstnanců školy - učitelé

Předpoklad pro kvalifikaci učitelů škol při DDŠ : vysokoškolské vzdělání, odborná a pedagogická způsobilost včetně speciální pedagogiky (563/04 Sb.). Tuto podmínku splňovalo 6 učitelů.

2 učitelky mají ukončené bakalářské studium a pokračují v navazujícím magisterském programu.

Většina učitelů vyučovala ve všech třídách ZŠ.

Další vzdělávání učitelů

- UJEP Ústí nad Labem - Bc.Petra Boroschová, mag. studium soc. pedagogiky
- UJAK Praha - Bc. Barbora Ježovicová, mag. studium učitelství spec.pedagog.

Minimální preventivní program školy

Zpracován ředitelem, vedoucím vychovatelem, zdravotnicí a výchovným poradcem. K dispozici u ředitele DDŠ.

4. Výchovná činnost - zpráva úseku výchovy DDS

(ved.vychovatel Mgr.František Novák)

Personální zajištění : 25 pedagogických pracovníků

Personální změny ve výchovném úseku :

- noví zaměstnanci - Petra Doubková, Jan Šantora

Rozdělení rodinných skupin:

Vzhledem k aktuálnímu počtu dětí a s ohledem na ubytovací možnosti zařízení bylo vytvořeno 6 rodinných skupin – 2 dívčí, 3 chlapecké a 1 koedukovaná.

Ubytování dětí:

- 2 internátní budovy - BERTA - 2 RS dívek, 1 RS chlapců
- ZUZANA - 2 RS chlapců
- ŠÁRKA - 1 RS koedukovaná

Rodinná skupina měla k dispozici klubovnu a vlastní sociální zařízení, v každé budově 1 místnost zdravotní izolace. Na internátu Berta jsou dvě cvičné kuchyňky s kompletním zařízením pro případné vlastní stravování RS. Na internátu Zuzana je plně vybavená kuchyňka součástí dvou kluboven a jedné vychovatelny. Nově zrekonstruovaný internát Šárka poskytuje plně zařízený a vybavený internát

Výchovná činnost se řídí plánem činnosti a obsahuje ve vyvážené míře všechny složky výchovy - pracovní, tělesnou, výtvarnou, hudební, rozumovou, estetickou a mravní. Roční plán činnosti je skupinovými vychovateli rozpracován na podrobné týdenní plány s ohledem na aktuální počet dětí, složení skupiny atd.

- 1. Tělesná** – nejčastěji uplatňovaná součást výchovného procesu z důvodu zapojení dětí, oblíbenosti, zaměření vychovatelů, možnost účasti na soutěžích. V letošním roce se dařilo chlapcům na republikové sportovní olympiádě kde obhájili první místo. V pohybových aktivitách dívek také nezaostáváme. Dívkám se tento rok podařilo získat 6. místo na letní olympiádě při zdravotních komplikacích jedné dívky. Chybějící sportoviště v zimním období částečně vyplnily návštěvy bazénu ve Stráži pod Ralskem a tělocvičny v Osečné. Pravidelné tréninky stolního tenisu v prostorách nové školy a nově zrekonstruovaného internátu Šárka. Vychovatelé mají osvědčení v akreditovaných kurzech MŠMT.
- 2. Pracovní** – získávání základních manuálních dovedností a pracovních návyků, rozšiřování speciálních činností v rámci rodinné skupiny - domácí práce, drobné řemeslnické úkony, ke zdokonalování činnosti v této oblasti výrazně prospívá dílna naší nové základní školy. Příležitostné brigády v blízkém okolí

zařízení přispěly nejen k dalšímu rozvoji pracovních dovedností dětí, ale i ke zkvalitnění vztahů mezi námi a místními obyvateli.

3. Výtvarná – velmi oblíbená činnost dětí, obrovská škála témat, technik, materiálů. Přestože výchovný úsek nedisponuje výtvarníky-specialisty, výzdoba internátů, jídelny i okolních prostor budov svědčí o oblíbenosti této činnosti a nutnosti fantazie co se týče výběru témat i materiálů. Vychovatelé mají kurz keramiky, kdy keramickou dílnu v prostorách nové školy jsme zanedbávali. Pravidelně zručnost našich dětí prezentujeme na Vánoční a Velikonoční dílně ve Stráži pod Ralskem, kde zajišťujeme pracoviště pro ostatní děti.
4. Hudební – tato složka výchovy má v našem zařízení velký prostor, tím spíš, že většina dětí má hudební talent, kladný vztah k hudbě mají téměř všechny děti a my máme pedagogy, kteří jsou schopni je podchytit a rozvíjet. Částečně prolíná tato složka výchovy do činnosti dramatického kroužku pod vedením všech pedagogů, kteří mají vztah k hudební a dramatické výchově.
5. Rozumová – prolíná veškerou činností rodinných skupin, velký prostor pro rozvíjení této složky výchovného procesu je především ve využití doby mezi večerními režimovými činnostmi a večerkou - příprava do školy, soutěže, hry atd. Příprava dětí do školy bez pevných termínů někdy pokulhávala. Pro děti, které nemají sportovní nadání fungoval rybářský a včelařský kroužek.
6. Estetická – prolíná většinou činností - úprava prostor rodinné skupiny, péče o zevnějšek. Výsledky v této oblasti výchovného procesu jsou dobré. Výzdoba prostor jednotlivých RS je osobnější, s větším přihlédnutím k potřebám alespoň minimálního soukromého prostoru dětí.
7. Mravní – nedílná součást výchovného procesu, zvláště ve výchovném zařízení jako je DDS, kromě základních informací a návyků je nutné konfrontovat interní působení se širším okolím (akce pro veřejnost nebo akce pořádané ve spolupráci s jinou dětskou organizací). Stalo se již tradicí, že naše děti jsou z hlediska chování a vystupování na veřejnosti hodnoceny velmi pozitivně.

Kvalitní výchovná činnost v plné šíři vyžaduje od pedagogů plné pracovní nasazení, fantazii, kreativitu, empatii, ale také odbornou přípravu. I vzhledem k úpravě zákona o potřebné kvalifikaci se ještě někteří pedagogičtí pracovníci v úseku výchovy dokončují potřebné vzdělávání.

Přehled postgraduálního studia výchovných pracovníků:

Sppg - kurz p. Linder, pí. Dušková

Pedagog. minimum pro AP - pí. Dušková , p. Procházka, pí. Doubková

Kurzy, školení a semináře:

Školení první pomoci :

- účastnili se všichni vychovatelé i asistenti pedagoga

Dvoudenní kurz : Psychosociální dovednosti speciálního pedagoga

- účastnili se všichni vychovatelé i asistenti pedagoga

Kurz pro vedoucí pracovníky v ústavní výchově - Tvoření standardů kvality péče v ústavních zařízeních - akreditovaný MŠMT

- účastnil se p. Novák

V průběhu roku opět proběhla řada celoustavních, výběrových a skupinových akcí se sportovní, kulturní či společenskou náplní. Kopaná, biatlon a triatlon patří všeobecně k nejoblíbenějším sportům chlapců z DDŠ. I na poli kulturní činnosti jsme nezaháleli. Na festivalu ZUČ jsme letos obsadili také medailové pozice.

V ještě větší míře se uskutečnily turistické výlety, vodácké pobyty jedno i vícedenní, výlety na kolech. Pod vedením pí. Špalkové byl organizován rybářský kroužek, včetně vícedenního pobytu na Labi. Velkým úspěchem bylo vybojované druhé místo našich chlapců v tradičním triatlonovém závodě „Železný chovanec“, pořádaném hostouňskými kolegy počátkem října. V Albert triatlonu v Hrádku nad Nisou jsme se na stupních vítězů neumístili neboť jsme delegovali mladší nadějně sportovce z řad chlapců i dívek, kteří teprve v závodech sbírají cenné zkušenosti.

Na olympiádě chlapců DDŠ ČR naše družstvo vybojovalo opět 1.místo, na což jsme náležitě hrdí.

Několikrát jsme byli s dětmi v domovech důchodců s hudebním i dramatickým programem.

Přehled akcí 2015/16:

18. - 19.9.2015 Podzimní přebory malá kopaná a vybíjená - Hamr

25.9.2015 Bowling Heřmanice

10.10.2015 Krkonošský biatlon

15.-17.10.2015 IX.ročník „Železného chovance“ - Hostouň

29.10.2015 Výlet ZOO + botanická zahrada Liberec

05.10.2015 Bruslení Liberec

13.-16.11.2015 Pobyt Křivoklát

22.11.2015 Bruslení Liberec

02.-03.2015 Hroší hry Chrudim

05.12.2015 Vánoční dílna Stráž pod Ralskem

11.12.2015 Minivolejbal

23.12.2015 Bazén Liberec

24.12.2015 Výstava betlémů Kryštofovo Údolí

10.01.2016 Bowling Heřmanice

16.01.2016 Výlet Liberec IQ park

18.-23.01.2016 Lyžařský výcvik Kořenov

30.01.2016 Bazén Liberec

31.01.2016 Bruslení Liberec

06.-12.2.2016 Ozdravný pobyt Zadov

20.02.2016	<i>Bazén Liberec</i>
23.02.2016	<i>Bruslení Liberec</i>
27.02.2016	<i>Výlet ZOO Liberec</i>
07.3.-10.3.2016	<i>Zimní olympiáda</i>
19.03.2016	<i>Velikonoční dílna Stráž p. R.</i>
19.03.2016	<i>Stolní tenis Obořiště</i>
31.3.-03.4.2016	<i>Pobyt Starkov</i>
14.-15.4.2016	<i>Nestandardní hry Býchory</i>
17.04.2016	<i>Kulturní vystoupení domov důchodců Boskovice</i>
22.-23.4.2016	<i>festival ZUČ</i>
30.4.2016	<i>Bowling Heřmanice</i>
07.05.2016	<i>Boskovské jeskně</i>
08.04.2016	<i>Zábavný park Mirákulum</i>
09.-11..5.2016	<i>Kola Bedřichov</i>
13-15.5.2016	<i>Puták Bedřichov</i>
13.-15.5.2016	<i>Vodácký výlet Jizera</i>
21.5.2016	<i>Sportovní akce Bowling Heřmanice</i>
21.5.2016	<i>Putování za pohádkou Stráž pod Ralekem</i>
20.-22.5.2016	<i>Rybářský kroužek Labe</i>
24.5.-27.5.2016	<i>Letní olympiáda dívek</i>
28.5.2016	<i>Výlet Český Ráj</i>
38.5.2016	<i>Vybíjená + fotbal Lipová</i>
30.5.-3.6.2016	<i>Letní olympiáda kluci</i>
05.6.2016	<i>Výlet hrad Houska</i>
11.-16.6.2016	<i>Vodácký pobyt Vltava</i>
04.7.-10.7.2016	<i>Pobyt na chatě Pec u Domažlic</i>
18.-24.7.2016	<i>Turistický pobyt Mšeno</i>
01.-07.8.2016	<i>Ozdravný pobyt penzion Šedý Vlk Harrachov</i>
15.-21.8.2016	<i>Ozdravný pobyt Brans Malá Morávka</i>

I v tomto školním roce se pravidelně konaly schůzky **Žákovské spolusprávy**, které aktivně vedla Mgr. Vratislava Vedralová, na jejichž základě se řešily požadavky ze strany dětí a uskutečnila se řada kulturních a společenských akcí všech rodinných skupin. Děti opět v podzimních měsících sbíraly žaludy a kaštiny pro naše zvířátka v lese.

K lepšímu využití venkovního areálu rodinnými skupinami posloužilo i nové zastřešené posezení s grilem, které jsme využívali jak pro rodinné skupiny, tak pro celouústavní akce Žákovské spolusprávy.

V měsíci dubnu jsme oplotili část pozemku pod správní budovou, postavili přístřešek a zakoupili jsme ovečku a beránka, kteří nám spásají trávu. Děti se o ovečky střídavě starají a učí se tak dobrým vztahům ke zvířatům.

Brigádnická činnost:

Naše děti se opět podílely na úpravách a úklidu okolí DDŠ v Hamru na Jezeře.

Spolupráce s ostatními subjekty:

Spolupráce s OÚ Hamr na Jezeře a MěÚ Stráž pod Dalekem a Mimoň je převážně zaměřena na pořádání nebo podílení se zabezpečení kulturních akcí jako například Vánoční a Velikonoční dílna, kulturní vystoupení v domově důchodců atd.

V průběhu celého školního roku byla pod vedením pana Dostála sehrána řada fotbalových utkání v soutěžích DDŠ. Ve stolním tenise pod vedení pana Bindera jsme také dosáhli s dětmi hodně úspěchů jak na olympiádách, tak při ostatních soutěžních kláních.

Organizační zajištění hlavních prázdnin je svým základním modelem velmi podobné jako v loňském roce :

- **zajištění pobytů dětí u rodin** (viz zpráva sociálního úseku)
- **zajištění letních aktivit dětí zůstávajících v zařízení**

Prázdninové letní pobyty:

➤ **letní tábor Pec u Domažlic (04.7. - 10.7.2016)**

- tábor v chatě , účastnily se ho všechny děti, nové prostředí, turistické ubytování, strava zajištěná vlastní prací, plně vybavené sociální zařízení, pestrý program pro děti, konkrétně nespécializovaný. Ideální počasí pro relaxaci a poznávání přírody.

➤ **stanový tábor Mšeno (18.7. - 24.07.2016)**

- malý stanový kemp u sportovního hřiště. Denně se vycházelo na trasy do okolí na kulturní památky. Cestou zpět hry na koupališti. Děti se učily nakupovat, vařit a celkové samoobsluze, tak jako v běžném životě.

➤ **stanový tábor (01.08. - 07.8.2016)**

- pro většinu našich dětí nové prostředí. Pěkná chata v překrásném prostředí, všechny děti, kompletní zajištění včetně plné penze. Denně se vycházelo na trasy do okolí. Byla akce hledání pokladu, a další soutěže s různým zaměřením a výlety na okolní kulturní památky. Zpestření v podobě her a soutěží v bazénu především v podvečerních a večerních hodinách bylo pro děti přínosem.

➤ **chata Myslivna Huníkov u České Kamenice (15.8. - 21.8.2016)**

- pro naše děti opět nové prostředí krásné chaty. Kompletní vybavení s kuchyní kde se děti podílely na přípravě jídel. Program byl téměř zaměřen na turistiku v blízké CHKO, hry a zážitkovou činnost.

Zajištění budov pro prázdninový pobyt našich dětí i dětí z jiných organizací:

BERTA – určena k pronajímání jiným organizacím a školským zařízením, budova technicky připravena, v letošním roce byl kontrolou a předáváním budovy pověřen pí. Matušková, která se postarala o bezproblémový chod.

ŠÁRKA - určena k pronajímání jiným organizacím a školským zařízením, budova technicky připravena, v letošním roce zajišťoval kontrolu a předávání budovy pan ředitel, který se postaral o bezproblémový chod.

ZUZANA – připraveno prázdninové ubytování pro všechny děti zůstávající v zařízení. Průběžnou kontrolou technického stavu budovy byl pověřen pan Dostál, správce budovy.

5. Zpráva etopeda

(Mgr.Ivana Krejbichová)

Konfrontace se specifiky vytyčenými v předchozí zprávě etopeda

- **Všechny děti byly v tomto školním roce umístěné do DDŠ po předchozí diagnostice**

Pozitivem tohoto stavu je jednodušší začlenění dítěte do kolektivu, přijetí režimu, zapojení do systému, snadnější je i počáteční kontakt s rodiči, kteří se umístěním svého dítěte do DDŠ nesetkávají s výchovnou institucí poprvé.

- **Vyšší úspěšnost mimořádných pobytů mimo DDŠ u dětí s PŠD**

Většina těchto povolených pobytů spojených s docházkou do ZŠ v místě bydliště vyústila ve zrušení ÚV, a to především v případech, kdy rodina nebyla insuficientní dlouhodobě, ale kde došlo ke zvratu ve vztazích dítě x rodič, popř. x škola na základě konkrétní události (rozchod rodičů, jejich noví partneři, neúspěchy ve škole, neúspěchy mezi vrstevníky, změny bydliště a tím i školního kolektivu, navázání na partu jako atraktivní doplněk trávení volného času bez náhledu na důsledky apod.).

- **Minimální úspěšnost speciální skupiny vytvořené pro děti s ukončenou PŠD dojíždějících na SŠ, většinou do Liberce**

Možnost prodloužení pobytu v DDŠ i po ukončení PŠD byla dána chlapcům, kteří dlouhodobě neměli zásadní výkyvy v chování, většinou byli aktivně zapojeni do života DDŠ, všichni měli ve svých rodinách podporu a vhodné podmínky pro pobyty během dovolenek. V jednom případě jsme umožnili na výslovnou žádost otce studium na SŠ mimo region s internátním pobytem (v tomto případě selhalo děvče i jeho rodiče). Ze skupiny 6 dětí byly z důvodů

neúspěchů ve škole, popř. nevhodného chování během školního roku 4 přemístění rozhodnutím OS do výchovných ústavů, jednomu byla zrušena ústavní výchova a jednomu byl umožněno podmíněčné umístění mimo zařízení.

Cílem práce s dítětem je pomáhat mu orientovat se v rozličných sociálních skupinách, situacích, pomáhat chápat jednání jeho i ostatních, nabízet východiska v řešení vztahových problémů, a to jak těch dlouhodobých, tak aktuálně vzniklých, předkládat, popř. nacvičovat alternativní řešení konfliktů. I v tomto školním roce se práce etopeda soustředila především na diagnostiku vztahů dítěte směrem k domácímu prostředí a směrem k prostředí DDŠ a jejich ovlivňování z hlediska dítěte aktivně i pasivně, pomoc s adaptací v neznámém prostředí kolektivního zařízení s omezujícím režimem.

Ve své práci se maximálně snažím vyhnout se generalizování projevů chování, vnímám chování a jednání dětí jako individualit, snažím se respektovat jejich pocity, hledám souvislosti mezi původním prostředím a projevem dítěte, abych mohla pomoci vytvářet zpětnou vazbu, která by dítěti pomohla při návratu do „civilu“. Tato skutečnost se mi jeví stále naléhavější, protože přibývá dětí, které přicházejí z rodin insuficientních v oblasti vztahové, přičemž materiální zázemí je v normě.

Nižší věková hranice přicházejících dětí zůstává, čemuž odpovídá hlavně uspořádání dětí ve třídách ZŠ. Výchovná i vzdělávací práce s mladšími dětmi je zcela odlišná, je nutné, kromě vštěpování základních norem chování, soustřeďovat se na vytváření návyků v sebeobsluze, hygieně a stravování. Jejich spontaneita, černobílé vnímání okolí, okamžiku a situace, nedoceňování důsledků jednání a snaha o zneužívání věkové výjimečnosti vyžaduje zcela odlišné výchovné přístupy se současným dodržením základních režimových pravidel. Problémem je školní zanedbanost, popř. nízký intelekt a neschopnost dětí se soustředit na výuku. Děti přicházejí velmi často bez návyku na školní docházku, bez uvědomění důležitosti vzdělání pro život, což souvisí s jejich dosavadním životem bez pevných pravidel. Pedagogům se daří poměrně úspěšně korigovat rozdílné výchovné přístupy i vůči starším dětem tak, aby chápaly ne zcela rovnoměrně postavená měřítká.

Je pravdou, že v rodině, případně v náhradním prostředí (dětském domově, Klokánku apod.) jsou také vychovávány děti rozdílného věku, ale je nutné si uvědomit, že v našem zařízení jsou umístěny děti s diagnostikovanými poruchami chování (u mladších dětí stále výraznějšími, umocněnými mnohdy psychopedickými), což předpokládá dlouhodobé nevladatelné problémy, které se pak kříží právě v rodinných skupinách a školních třídách.

Zvýšil se také počet dětí přemístěných z dětských domovů, většinou se jedná o děti agresivní, nevladatelné v poměrně volných, na zodpovědnost a samostatnost náročných podmínkách. Není bez zajímavosti, že vysoké procento těchto dětí se zpět do dětského domova vrátit nechce, obzvláště, nemají-li v něm sourozenecké vazby (naopak oddělení sourozenců mnohdy řeší rivalitu vznikající z porovnávání chování s úspěšnějším sourozencem). V každém případě se ale snažíme jakékoli sourozenecké vazby udržovat, zkvalitňovat, zpracovávat případné vztahové bariéry. Návrat do prostředí DD (popř. přesun u dětí zařazených do DDŠ z DDÚ nebo rodiny) není však pro ně dostatečnou motivací, protože předpokládá vytrvalost, pevnou vůli a dlouhodobou stabilitu.

Výrazným osobnostním rysem je vysoká míra sebe středních projevů, absence empatických postojů vůči vrstevníkům, častá je, bohužel, i lhostejnost ve vztazích s rodiči. Nepodnětné, výchovně syrové rodinné prostředí neumí dítěti předat pocity vzájemné potřeby, starostlivosti, soucítění, chybí potřeba pomáhat nezištně, s přirozenou samozřejmostí. Pomyslné ekonomické klapky na očích, které děti vstřebávají v rodině i v médiích, je vedou k automaticky natažené ruce pro odměnu za cokoli (nemusí se ovšem jednat jen o materiální odměny, stejně tak se dožadují výhod, privilegií). V některých případech suplují úlohu rodičů prarodiče, popř jeden z nich, v tomto případě bývají vztahy spontánnější, hlubší, upřímnější.

Ve škole byly děti 1. stupně postupně zařazené do dvou tříd, ti nejmladší (2.-4.tř.) se pod vedením třídní učitelky zcela jasně zklidňují, vyučovací a výchovné přístupy korespondují věku, momentálnímu vědomostnímu i intelektovému potenciálu dětí, celoroční činnost zpestřená výlety a exkurzemi „živě“ demonstrujícími probírané učivo viditelně vede k pozitivnímu vývoji osobnosti dětí. Ty jsou takto připravovány na následující samostatnější, náročnější vzdělávání, jsou tím pozitivně motivovány ke zvládnutí učiva ve vyšších třídách. Vzhledem k tomu, že všechny ročníky se setkávají v jedné škole, je velmi účinná i zpětná vazba mezi učiteli i dětmi.

Po předešlých zkušenostech jsme zůstali u modelu věkově různorodých skupin, čímž zajišťujeme přirozenější vztahové prostředí. Pro starší děti jsou spontánní projevy mladších obtížné, znervózňující a zvládnutí života ve skupině tak vyžaduje značné sebeovládání, ústupky, nutnou pomoc, trpělivost pro starší, nutnost přizpůsobit se, přijmout povinnosti a napodobovat pomáhající praktiky starších pro ty mladší. Zvláště pro jedináčky a děti s výrazně staršími sourozenci je toto spoluzívání velmi náročné, ovšem o to potřebnější.

Mohu zároveň konstatovat, že stabilizaci v prostředí zařízení se nám daří poměrně úspěšně korigovat avizované sourozenecké antagonismy, které v první fázi řešíme rozdělením dětí do jiných rodinných skupin a postupně je zapojujeme do kolektivních činností, hlavně sportovních, další fází je pak zařazení do stejné skupiny.

Etoped - rodina

Způsob komunikace a práce (v lepším případě spolupráce) s rodinou, ať už jedním vychovávajícím rodičem nebo více zúčastněnými, začíná zjištěním, jakou roli v selhání dítěte přisuzuje dospělý sám sobě. V tomto ohledu se setkávám s pestrou škálou sebehodnocení, od krajně sebeobviňujících (výjimečně) přes transfer na jiného dospělého (současného či bývalého životního partnera, prarodiče, sourozence, učitele, kurátory apod.) až k postojům sebeobětujícím (v těchto případech se jedná až o projevy blízké psychickému týrání dětí). Velmi složitá je práce s dětmi, které jsou prostředníky v nesmiřitelném boji rodičů, kteří žijí odděleně. Dítě, i když často zneužívá tento vztah ve svůj materiální prospěch, je extrémně nejisté, neumí se orientovat v kladných a záporných lidských vztazích, snadno se naváže na problematické jedince, kteří jsou jim zdánlivou, momentálně silnou pseudopodporou. Ideální je v těchto případech, podaří-li se dítěti nabídnout důvěru, klid, jistotu, určitou ochranu před patologií rodiny. Je problém pomáhat dítěti utvářet vlastní názor na situaci doma, protože vliv jednoho či obou zneprátených rodičů je

deptající. Tyto děti mnohdy volí raději alternativu setrvání v DDŠ než víkendový pobyt doma.

Bohužel musím konstatovat, že se také stále častěji setkávám s pocity lhostejnosti dětí vůči rodičům, mnohdy se jedná i o opovržlivé postoje, pramenící ze subjektivního pocitu intelektové, věkové, vzhledové, generační či vztahové nadřazenosti, chybí ochota komunikovat, respektovat. Většinou se v těchto případech jedná o matky samoživitelky, které těžko zvládají svou vztahovou a finanční situaci a samy hledají oporu právě ve svých dětech, občas je do nepřirozeného vztahu tlačí nadměrný strach o dítě (většinou u děvčat), ten se pak stává nejvýraznějším citem. Dcery-chůvy pro mladší sourozence jsou také většinou vychovávány bez hlubšího citu, spíše jako pomocnice s dospělou rolí. V době, kdy k nám přicházejí děti z takového rodinného prostředí, není většinou příliš velká šance vztahy ozdravit, možná jen navést obě strany k určitým vytvořeným kompromisům a toleranci.

V některých případech se osvědčila vhodnost konfrontace generačních názorů za přítomnosti třetí osoby, pomoc při pojmenování a vyslovení pocitů a názorů, vyjasnění citlivých vztahových momentů. Nutno konstatovat, že došlo k urovnání některých hlubších nevyřešených rozporů, což je pozitivní pro další osud dítěte. Několik případů se stalo důkazem toho, že nelze uspěchat touhu po samostatnosti, je důležité posoudit kromě připravenosti dítěte i stabilitu rodinného zázemí. I věk dětí končících povinnou školní docházkou je nejkritičtější a nízká prahovost vůči negativním vlivům maximálně varují. Zároveň je ale nutné tlumit krajní ostražitost rodičů, která jejich pubertální děti provokuje k protestům, nechtějí se lišit, chtějí splynout se svou vrstevnickou skupinou a na rodiče je, aby důvěřoval své předchozí výchově a byl pouze „kontrolním pozorovatelem“ a hlavně poskytovatelem hodnotného zázemí. Být svým dětem důvěrníky se jim asi v této fázi už nepodaří, je ale možné s nimi fungovat v jakémsi tolerančním středu. K tomu je ovšem nutné, aby změnu ve vztahu pochopily obě strany a byly ochotny přistoupit na kompromisní řešení s danými pravidly.

Komplikovanější je práce s rodinou i z důvodu minimálního časového prostoru, prokazatelně efektivnější je tam, kde jsou rodiče vstřícní, vnímaví, konstruktivní, osobně se účastní na komplexním výchovném procesu a chápou pedagogii v DDŠ, kurátory, popř. psychologa jako spolupracující tým, cítí k nim důvěru a snaží se podle svých možností aktivně zpracovávat jejich postřehy, závěry, rady. Musím ovšem konstatovat, že narůstají případy „dítěte v servisu“ – *cosi se nám porouchalo, vy to spravte – a po měsíci či dvou údiv, že se dítěti v zařízení vlastně líbí, má tu kamarády, pestrou činnost a domů se mu vlastně ani moc nechce.* Lhostejnost, s jakou povinnostně přijímají někteří rodiče dítě na dovolenkový pobyt, je odstrašující a jasně koresponduje plytkostí citového zázemí. Značná část dovolenkových pobytů je iniciovaná z naší strany nebo ze strany dětí, v některých případech je velmi přínosná spolupráce s OSPOD. Mnohdy je velmi obtížné rodinné příslušníky kontaktovat jakkoli, písemně, telefonicky, elektronicky nebo osobně.

Velmi málo nadějná je jakkoli odborně a komplexně vedená péče o děti z větších, sociálně slabých komunit (především rómských), kde jsou patologické sociální vzorce natolik vstřípené, že je prakticky nemožné je podstatněji narušit a ovlivnit. Je ovšem pravdou, že těchto dětí k nám přichází stále méně. Je patrné, že v současnosti je preferováno jejich umístění v dětském domově a až v momentě

krajního selhání (trestná činnost, vysoká agresivita) se děti dostávají k nám. S tím souvisí i zmiňovaný vyšší počet dětí přemístěných k nám právě z DD.

Silnou motivací pro většinu dětí jsou pobyty v domácím prostředí, je třeba jich i nadále využívat na základě nanejvýš spravedlivého a objektivního posouzení chování dítěte, především dlouhodobě. Stále markantnější je ale model „internátního“ umístění, kdy děti jezdí domů prakticky každý víkend (pokud tím nenaruší rodičovský program) - rodiče se tak uvolňují z každodenních únavných starostí spojených se školní docházkou a trávením mimoškolního času svých dětí (obzvláště u dětí v pubertálním období, kdy je komunikace, především ta povinností, pro mnohé rodiny nezvladatelná). Domnívám se, že i v tomto školním roce jsme tuto problematiku řešili vhodným způsobem a v dostatečné míře tak, aby zároveň zůstala funkční instituce ústavní výchovy. Je faktem, že v tomto školním roce, resp. V jeho druhém pololetí, bylo procento pravidelně odjíždějících dětí nejvyšší za poslední roky. V současné době jen 2 děti nemají možnost pobytu v rodině, jednomu z chlapců alespoň občas zprostředkováváme návštěvy sourozenců v DD, ze kterého k nám byl přemístěn.

Medikace dětí ve výchovném procesu

Medikace dětí psychofarmaky narůstá, je téměř výjimkou dítě, u něž není podporována alespoň pozornost ve škole, přidružují se antidepresiva, popř. specifická léčiva. Mnohé absolvovaly jeden či více pobytů v dětských psychiatrických léčebnách. Stále více se i pedagogové dožadují „pilulek na dobré chování“, ale bez vhodných výchovných postupů by mohlo docházet k utlumení vývoje osobnosti dítěte. Je nutné tedy zvažovat ve spolupráci s dětským psychiatrem nutnost, popř. míru medikace. Domnívám se, že v našem zařízení jsou tyto principy zažité a účelně využívány. Několikrát jsme se setkali s úmyslným vysazováním medikace rodiči, pravidelně řešíme tyto úniky ze strany dětí i přímo v zařízení (v některých případech bylo nutné přistoupit k jiným formám podávání léků – tekutou formou nebo rozmělněné – pro účelnou kontrolu). Většina dětí ale chápe tato lékařská opatření jako pomoc, popř. úlevu.

Etoped - OSPOD

Nezbytnou součástí etopedické práce zůstává úzká spolupráce s příslušnými OSPOD, která je takřka u všech dětí na vysoké úrovni, pracovníci důvěrně své klienty znají, mnozí s nimi pracují i v rámci svých programů. Vzhledem k narůstající klientele z materiálně zabezpečených rodin, kde selhává komunikace mezi dítětem a rodičem, je pro nás intervence OSPOD vůči rodině nezbytným spojovacím článkem. Problémem bývá v některých případech nedůvěra v kurátora, pocit, že je pro rodinu represorem a ne pomocníkem. Tento postoj se občas přenáší i na naše zařízení.

Velmi důležitá a přínosná je úloha kurátora v případě podmíněného propuštění dítěte, pravidelně jsme s ním v kontaktu a jeho prostřednictvím sledujeme, jak dítě prospívá v rodině i ve škole. V případě opakovaných nebo výrazných problémů (útěk, agrese apod.) zasahujeme nejprve formou pohovoru v zařízení, nedojde-li k nápravě, je dítě následně přerazeno do VÚ s maximálním ohledem na vzdálenost od místa bydliště a zvolený učební obor. V odůvodněných

případech přistupujeme i k dlouhodobým pobytům dětí s nařízenou ústavní výchovou i v průběhu povinné školní docházky, především pak v posledním ročníku, abychom tak umožnili rodině s průběžnou institucionální dopomocí zvládnout vnitřní problémy a vrátit se k běžnému způsobu života. V tomto školním roce (s výhledem i do následujícího) přibýlo případů „přípravy“ dítěte na návrat do rodiny i v nižších ročnících, většinou úspěšně.

Úzká návaznost na OSPOD je v současné době posílena ještě nutností spolupráce ve věci podávání návrhu přemístění dítěte do jiného zařízení. V tomto ohledu se stále potýkáme s nejistotou vydání soudního rozhodnutí včetně nabytí právní moci, s problémy, které tím vznikají – termíny přemístění, u SŠ prodlevy ve výuce, demotivace. Zároveň musím konstatovat, že v tomto ohledu obzvláště záleží a lidském přístupu, v několika případech zareagovali soudci na osobní intervenci s velkou empatií a i při své vytíženosti nám vyšli vstříc.

Návaznost na ukončení povinné školní docházky

Problematická je už samotná legislativa přihlašování na SŠ. Podpisy rodičů na přihlášky, systém zápisových lístků, sociální nezdatnost rodičů, v případě „civilních“ škol problém s nižším ročníkem ukončení ZŠ, podprůměrné školní hodnocení, snížené známky z chování – to všechno jsou vršící se překážky v jinak běžné rutině vstupu na SŠ. Často je nutné intervenovat na budoucích SŠ, determinace ústavním zařízením není zcela odbourána. Proto je v našem zařízení realizace umístění dětí po ukončení povinné školní docházky otázkou prakticky celého školního roku.

I v tomto školním roce jsem řešila u více dětí problém s nejasnou rodinnou situací, kdy rodiče stále otáleli s rozhodnutím, zda umožní svému dítěti navštěvovat školu v místě bydliště, popř. spojenou s internátním ubytováním. V těchto případech bylo nutné současně zabezpečit i přemístění do VÚ nebo DD.

U některých dětí, resp. jejich rodičů, jsem opět ocenila aktivní postoj vůči dalšímu vzdělávání, kdy část nutné agendy zajistili samostatně. Tento přístup je nanejvýš potřebný, je-li v něm zainteresováno i dítě, zvyšuje se tím míra zodpovědnosti a zájmu obou. Jedná-li se v jakékoli formě o studium na SŠ mimo síť výchovných zařízení, je samozřejmostí, pokud nenastanou zvláštní okolnosti nebo si to rodiče nevyžádají, nevstupovat jako instituce do vztahů směrem ke škole.

Po ukončení povinné školní docházky má dítě umístěné v našem zařízení několik možností:

Zrušení (popř. nenařízení) ÚV

Ústavní výchova v tomto školním roce byla zrušena čtyřem dětem, kteří ukončili povinnou školní docházku, vracejí se do rodiny a budou pokračovat studiem na SOU.

Přechodné umístění mimo zařízení s výběrem učebního, popř. studijního oboru v místě bydliště

V tomto školním roce jsme k této formě pobytu nepřistoupili ani v jednom případě. přistoupili pouze v jednom případě, chlapec bude ubytován na internátu a na víkendy bude dojíždět k otci do blízkého města. Zároveň mu bude umožněno aktivně se dál rozvíjet po sportovní stránce. Otec nemá dostatečné materiální a časové zabezpečení pro stálý pobyt syna doma, tato zkušenost by ale měla vést v budoucím školním roce ke zrušení ÚV.

Prodloužení pobytu v našem zařízení se současným zařazením do učebního, popř. studijního oboru v blízkosti DDÚ (popř. internátní pobyt)

Vzhledem k tomu, že žádné z dětí nebylo z hlediska projevů chování dostatečně stabilizované a samostatné k dennímu dojíždění do školy nebo internátnímu pobytu při SŠ a vzhledem k předchozím negativním zkušenostem nebyl nikomu po ukončení PŠD pobyt v DDS do dalšího školního roku prodloužen.

Přemístění do VÚ (popř. DD) s přihlédnutím k vybranému učebnímu, popř. studijnímu oboru a k místu bydliště

Do VÚ jsme letos přemístili tři chlapce a čtyři dívky. U všech jsme zohledňovali především typ dalšího vzdělání a možnost osobního kontaktu s rodinou (u těhotné dívky pak typ zařízení zajišťující péči o matky s dětmi). To je obrovský problém zvláště u děvčat, protože nejdostupnější zařízení je VÚ v Kostomlatech s dlouhodobě naplněnou kapacitou.

Mimořádná dovolenka

Tuto formu pobytu mimo DDS jsme se rozhodli do příštího školního roku umožnit jednomu chlapci, bude ubytován na internátu a na víkendy a prázdniny bude dojíždět k otci do blízkého města. Zároveň mu bude umožněno aktivně se dál rozvíjet o sportovní stránce. Otec nemá dostatečné materiální a časové zabezpečení pro stálý pobyt syna doma, tato zkušenost by ale měla vést v budoucím školním roce ke zrušení ÚV. Je to jeden z 6 učňů, kteří úspěšně ukončili první rok na zvoleném SOU, druhému byla v průběhu školního roku zrušena ÚV a byl svěřen do péče babičky. Školu navštěvuje dál.

Formy činnosti s dítětem

Dětem jsou v našem zařízení nabízeny poměrně pestré mimoškolní činnosti, které jim dávají možnost rozvíjet, častokrát teprve objevovat jejich nadání, nabízejí formy trávení volného času během dovolenek i pozdějšího trvalého pobytu mimo zařízení. Vítám úbytek akcí, ve kterých jsou naše děti v rolích pasivních účastníků bez možnosti využití vlastní fantazie, dovedností, potenciálního nadání. Nově se v našem zařízení rozvinula práce s dětmi po muzikální stránce, čímž se doplnil výrazný nedostatek v komplexní činnosti s dětmi.

Naopak proběhlo víc akcí, skupinových i výběrových, jedno i vícedenních, které probíhají mimo zařízení, kde jsou děti pod více či méně skrytým dohledem pedagoga nucené postarat se o základní potřeby. I fyzicky náročnější aktivity outdoorového charakteru – cyklistika, náročnější turistika, vodáctví – jsou rozhodně přínosem k celkovému rozvoji dětí. Osvědčilo se rozšíření těchto aktivit v méně náročné podobě

(např. jednodenní výlet, činnost směřovaná k určité dovednosti apod.) pro děti mladší a fyzicky slabé. Zdůrazňuji přítomnost dospělého, protože naše děti jednají podle dosavadních zkušeností a při přílišné volnosti sklouznou k osvědčeným praktikám, tedy momentálnímu uspokojení a požitku.

Během dlouhodobějších pobytů se předpokládá volnočasový program, ovšem vzhledem k existenci výchovných problémů se současným dodržením základních režimových návyků. Trend vyšší fyzické zátěže, tím i zvyšování psychické odolnosti s sebou přináší příležitost upevňovat sebevědomí nejpřirozenější cestou – „já jsem to dokázal, překonal“. Při výběru dětí na akce zohledňujeme náplň a náročnost, abychom dostáli co možná nejefektivnější míry zátěže.

V etopedické práci se osvědčily z hlediska monitorování dítěte, úrovně jeho vyspělosti, samostatnosti a zodpovědnosti a jeho zařazení v sociální skupině vícedenní pobyty mimo zařízení, kde se vytváří zcela odlišná skupina dětí z různých rodinných skupin. Jedná-li se o pobyty v přírodě nebo sportovně zaměřené, jsou zároveň zkouškou tělesné i duševní síly a vyspělosti. Výborně lze vyzorovat spontánní interpersonální reakce, děti předem neznají projevy ostatních a jsou nuceny se v daném prostředí a situaci orientovat.

Dítě v rodinné skupině

Do života a atmosféry rodinných skupin se jasně odráží rodinné zázemí většiny dětí, jejich tendence upoutávat pozornost na sebe, zajistit si svoje pohodlí, upřednostňovat své nároky, zároveň ráda konstatuji, že se víc setkávám s přátelštějšími vztahy mezi dětmi (ne ve všeobecné rovině, spíše dvojice, popř. skupinky), děti mají tendenci se setkávat i mimo zařízení, v době víkendů a prázdnin v rámci dovolenek, setkávají se i vzájemně v rodinách. Rozdílné je ovšem seskupování při příjezdech z víkendů a prázdnin, kdy měly děti snahy využít poslední chvílky před příchodem do DDS a upoutávaly na sebe pozornost veřejnosti nevhodným chováním. Zpřísnili jsme proto podmínky návratu, situace se uklidnila.

Doporučuji ještě více začleňovat činnosti a akce, do kterých se aktivně a s nadějí na osobní úspěch zapojí i děti méně talentované i děti, které jsou ve vnitřní hierarchii na nižších postech. Alternativou, která tu chybí, jsou aktivity, které nastolí zdravou soutěživost podporující náležitost ke skupině. Atmosféra skupiny by tak byla schopná poskytnout i těm nejslabším dětem větší pocit jistoty, který teď hledají většinou u jednotlivých dospělých. Je pravda, že děti k nám přicházejí se stále větší nechuť k jakékoli činnosti vyžadující aktivitu, většina má zažitý vyhraněně pasivní způsob trávení volného času. Průvodní, asociální aktivity (alkohol, cigarety, noční potulky apod.) jsou pro ně samozřejmostí a spontánně se diví, proč jim je dospělí zakazují, vymlouvají.

Je pravda, že děti k nám přicházejí ze stále méně podnětného prostředí rodiny a postupně zjišťují, že náplň volného času je v DDS pestřejší, korigují-li své chování, nepocítují v takové míře ani vázanost ústavem, naopak mají větší prostor k vyjádření svých pocitů a názorů, větší svobodu v projevech a rozhodování. Paradoxně tak docházíme k nárůstu situací, kdy dítě zvolí raději víkendový nebo prázdninový pobyt v rámci DDS, protože doma nemá smysluplnou náplň volného času, často i napojení na původní závadové party ochabuje a dítě tím ztrácí i vrstevnické vazby.

Pedagogická atmosféra

Přetrvávajícím problémem v našem zařízení je nejednotnost pedagogů v přístupu k výchovným pravidlům, vzájemné nerespektování práce druhého a odlišných metod, častá neochota vůči lidské dohodě, netolerance případného dílčího pochybení. Děti jsou velmi vnímavé, nesoulad mezi dospělými zneužívají, tuto atmosféru absorbují a přenášejí do svého chování, hůře přijímají dospělou autoritu všeobecně, jistotu mají jen v té své, tedy skupinovém vychovateli, popř. třídnímu učiteli. Pro další život je tento postoj sociální brzdou.

Nejdůležitějším momentem v práci etopeda v zařízení tohoto typu je úzká spolupráce s ostatními pedagogy, ve výchovném i vzdělávacím úseku. Každá intervence ze strany dítěte či dospělého je přínosem v náhledu na vztahy ve skupině, pravidelná rámcová hodnocení chování a jednání dítěte sjednocují a ucelují náhled na celkový vývoj a umožňují další směřování pedagogického vlivu na něj. Stejně tak se snažím i směrem k pedagogům přenášet zjištěné změny v rodinném prostředí, vztazích, atmosféře, postoje dětí vůči ostatním, jeho obavy, přání apod.

Shrnutí

Na základě zkušeností lze shrnout oblasti činnosti etopeda ve stávajících podmínkách do těchto bodů:

- činnosti vyplývající z povinností etopeda (vstupní rozhovor, zpracování osobní dokumentace, adaptační období, poutěkové rozhovory, posudky na děti pro soudy, OSPOD, PČR apod., výstupní zprávy)
- individuální práce s dětmi směrem k rodině (monitorování vztahů s rodinou, cílená komunikace, kontakty, pokud možno i osobní, zainteresování rodiny na výchovné práci, úzká spolupráce s pracovníky OSPOD)
- individuální práce s dětmi v rámci plánu rozvoje dítěte (adaptace ve skupině a ve škole, vztahy mezi dětmi a k dospělým, úroveň zvládnutí režimového systému)
- spolupráce s výchovným poradcem, rodinou, OSPOD v problematice umístění po ukončení povinné školní docházky
- monitorování chování dítěte umístěného mimo zařízení, pravidelná setkání s rodiči, kontakt se školou a OSPOD
- malá komunitní sezení (rodinná skupina, třída + ped. prac.)
- jedno i vícedenní akce pro děti, které nemají možnost odjíždět na dovolenky mimo zařízení

6. Kontroly a inspekce

(Zápisy kontrol jsou uloženy v archivu ředitele)

V průběhu školního roku 2015/16 proběhly v DDS následující kontroly :

ČŠI - veřejnoprávní kontrola - leden 2016
MŠMT - schvalování hospodaření DDS za rok 2015 - únor 2016

Vnitřní kontroly DDS probíhaly dle aktuálního plánu kontrol a hospitací.

7. Závěrečné hodnocení

Pedagogická práce v dětském domově se školou patří k těžko měřitelným činnostem, kde pozitivní odezvy od okolí nejsou úplně na denním pořádku. Stresující situace je tak obzvláště důležité kompenzovat klidným přístupem, rozvahou, lidskostí a snahou o vytvoření nekonfliktní atmosféry. Na vytvoření příznivého klimatu se musí bezpodmínečně podílet všichni zaměstnanci dětského domova.

K základním výchovně-edukačním cílům DDS patří základní vzdělávání dětí, vedení k respektování autorit a pravidel, podpora zdravých návyků chování, smysluplné trávení volného času a postupná resocializace se snahou znovunavázání vztahových příbuzenských a rodinných vazeb. Mezi výchovné pilíře DDS Hamr na Jezeře nadále patří sportovní aktivity, důkazem toho jsou obhájená přední místa v celorepublikových sportovních olympiádách dívek i chlapců. Dále mezi prioritní činnosti patří pobyty v přírodě se snahou vedení dětí k samostatnosti, v pozadí nezůstávají činnosti v oblastech hudební, dramatické a výtvarné. Vzdělávání i výchova se musí vždy přizpůsobovat aktuální klientele s přihlédnutím zdravotního a duševního stavu dětí při respektování velké škály handicapů. V přístupu vedení a práce s pracovním kolektivem je kladen důraz na udržování a podporu kolegiálních vazeb, pozitivního přístupu a pracovní atmosféry. Stále jsme odhodláni vynakládat maximálně možné úsilí v náhradní rodinné péči pro umístěné děti v DDS Hamr na Jezeře. Výroční zpráva byla schválena v říjnu 2016 Školskou radou ZŠ Hamr na Jezeře. Další informace, včetně fotodokumentace lze vyhledat na webových stránkách DDS.